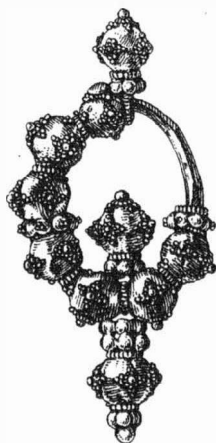


ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD  
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ  
1964



BRNO 1965

Středověká kulturní vrstva v Pavlově, okr. Šumperk

Jindra N e k v a s i l

Pracovník stavebního podniku ze Šumperka s. Ant. Adamec upozornil pracovníky AÚ, že při přestavbě školy v Pavlově se objevilo množství střepů z nádob. Při ověření nálezů bylo zjištěno, že zde byly rozkopány kulturní vrstvy, navrstvené od počátků oboe, někdy ve 12. století, až ke dnešku.

Mittelalterliche Kulturschicht in Pavlov, Bez. Šumperk. Die mittelalterliche Kulturschicht in Pavlov wurde beim Umbau der Schule festgestellt.

Záchranný zjišťovací výzkum části základů kostela

sv. Mikuláše v Brně na náměstí Svobody

Boris N o v o t n ý

Tab. 28, 29 a 50

V srpnu roku 1964 byla při nové úpravě povrchu náměstí Svobody v Brně zachycena část základů gotického kostela sv. Mikuláše. Při urychleném tempu prací, spojených s úpravou vozovky, bylo možno v termínu několika dnů, povolených k prozkoumání této části, provést pouze nejnutnější zjištění. Z odkrytého fragmentu a okolní situace bylo možno konstatovat, že se jedná pravděpodobně o část jižní strany zbytků stavby.

Sonda nepravidelného tvaru v délce 6,20 m a šířce 180 cm odkryla ze zdiva směřujícího od západu k východu těleso o rozměrech 3,80 m /včetně 40 cm širokého rozšíření, nalézajícího se v dolní části/. Půdorys fragmentu vypadal tak, že ze západní, t. j. vnitřní strany základů bylo zjištěno pravouhle lomené nároží v šířce 120 cm. Vlastní těleso zdiva bylo široké 170 cm. Z vnější, jižní strany základového zdiva se opět jevil pravouhle rozšířené nároží v šířce 50 cm. Ve spodní části sondy pak byl objeven ještě o 40 cm se rozšiřující stupeň tohoto nároží.

Nejvyšší dochovaná část zdiva ležela v nynější hloubce 30 cm pod povrchem.

Zed zasahovala do odkryté hloubky 2,25 m. Rozšířený odstup jižního nároží /pilíře?/ ležel v hloubce 180 cm od nynějšího povrchu dochovaného zdiva. Odkryté těleso je vybudováno z hrubě opracovaných obdélných a čtvercovitých kamenů, převážně z načervenalého pískovce a slepence. Pojivem byla kvalitní světlá malta.

Okolí jižní, vnější strany odkrytého zdiva tvořila navážka z hlíny, písku, kamenů a zlomků cihel. V hloubce 110 cm od zachovalého povrchu zdiva /tj. v hloubce 140 cm od nynější úrovně povrchu /byla zjištěna udusaná mazanice úprava z načervenalé vypálené hlíny. Ve vzdálenosti asi 80 cm od základového zdiva se v této mazanice úpravě nalézala křivá jamka s tmavší výplní, o průměru 15 cm.

Ani vnější ani vnitřní stěna zdiva není omítnuta, takže by mohla být pokládána za podzemní část základů. Je však možné, že při bourání stavby byla omítka otlučena. Odkrytá mazanice vypálená vrstva s křivou jamkou /stavebního lešení?/ je totiž pravděpodobně horizontem někdejšího původního povrchu. Tomuto výkladu nasvědčuje do jisté míry o 70 cm hlouběji pod úroveň mazanice vrstvy se nalézající odstup, který by mohl být teprve pravým rozšířeným základem stavby. V úzké sondě nebylo totiž možno dosáhnout skutečného ukončení, tj. paty zdiva. Podle celkové šířky zdiva je pravděpodobné, že sondou bylo odkryto pilířové nároží.

Kostel /uváděný také jako kaple sv. Mikuláše - viz půdorys/, se po prvé připomíná k roku 1231 a byl podřízen faře u sv. Jakuba. Okolí mělo být tehdy původně osídleno kolonizovanými Nizozemci<sup>1/</sup>. Podle F. Šujana<sup>2/</sup> byla stavba opravována v roce 1726 a 1760. Jako kultovní místo byl kostel zrušen roku 1786, používán jako skladiště a konečně roku 1870 zbořen. Dochovaly se jeho fotografie a kresba půdorysu.

#### P o z n á m k y :

1. F. Š u j a n , Dějepis Brna, s. 90
2. F. Š u j a n , l.c. s. 322, 342, 410

Bergungs- und Feststellungsgrabung eines Teiles der Grundmauern der St.Nikolaus Kirche in Brno - náměstí Svobody /Freiheitsplatz/. Bei der neuen Herrichtung der Fahrstrasse in Brno - náměstí Svobody /Hauptplatz/ wurde der obere Teil der steinernen Grundmauern der hier einstmals stehenden gotischen St. Nikolaus Kirche erfasst. Aufgrund des abgedeckten Fragmentes der Südwand konnte man feststellen, dass diese von West nach Ost orientiert war. Das Grundgemäuer war 3,80 m breit. Auf der Innenseite konnte durch eine Probesonde ein rechtwinkeliges Eck abgedeckt werden. Auf der äusseren Seite erschien ebenfalls ein rechtwinkeliges Gemäuer, das in einer Tiefe von 180 cm noch um 30 cm erweitert war. Bei der Aussen-seite wurde auch 140 cm unter der heutigen Oberfläche eine rot durchbrannte Lehm-bewurfschicht mit einer Pfostengrube, im Durchmesser von 15 cm festgestellt. Längs dieser Schichte, die einst offensichtlich das Oberflächenniveau war, deckten wir bei der Grabung Fragmente des oberirdischen Gemäuers ab, das erst in einer Tiefe

von 180 cm von dem heutigen Terrain /und 70 cm unter dem Niveau des Lehmwurf-  
fussbodens/ die Basis erweitert hatte. Nach der Gesamtbreite des Gemäuers zu  
schliessen, ist es wahrscheinlich, dass wir in der Sonde den Eckpfeiler der Kir-  
che erfassten.

Die St. Nikolaus Kirche wird zum erstenmal im Jahre 1231 erwähnt und war  
der Pfarrei zu St. Jakob untergestellt. Die Umgebung sollte ursprünglich von nie-  
derländischen Kolonisten besiedelt sein<sup>1</sup>. Der im gotischen Stil errichtete Bau  
wurde im Jahre 1726 und 1760 renoviert. Die Kirche ist dann im Jahre 1786 aufge-  
hoben und 1870 niedergerissen worden<sup>2</sup>.

Další nálezy z bývalého tvrziště v Rašovicích, okres Vyškov

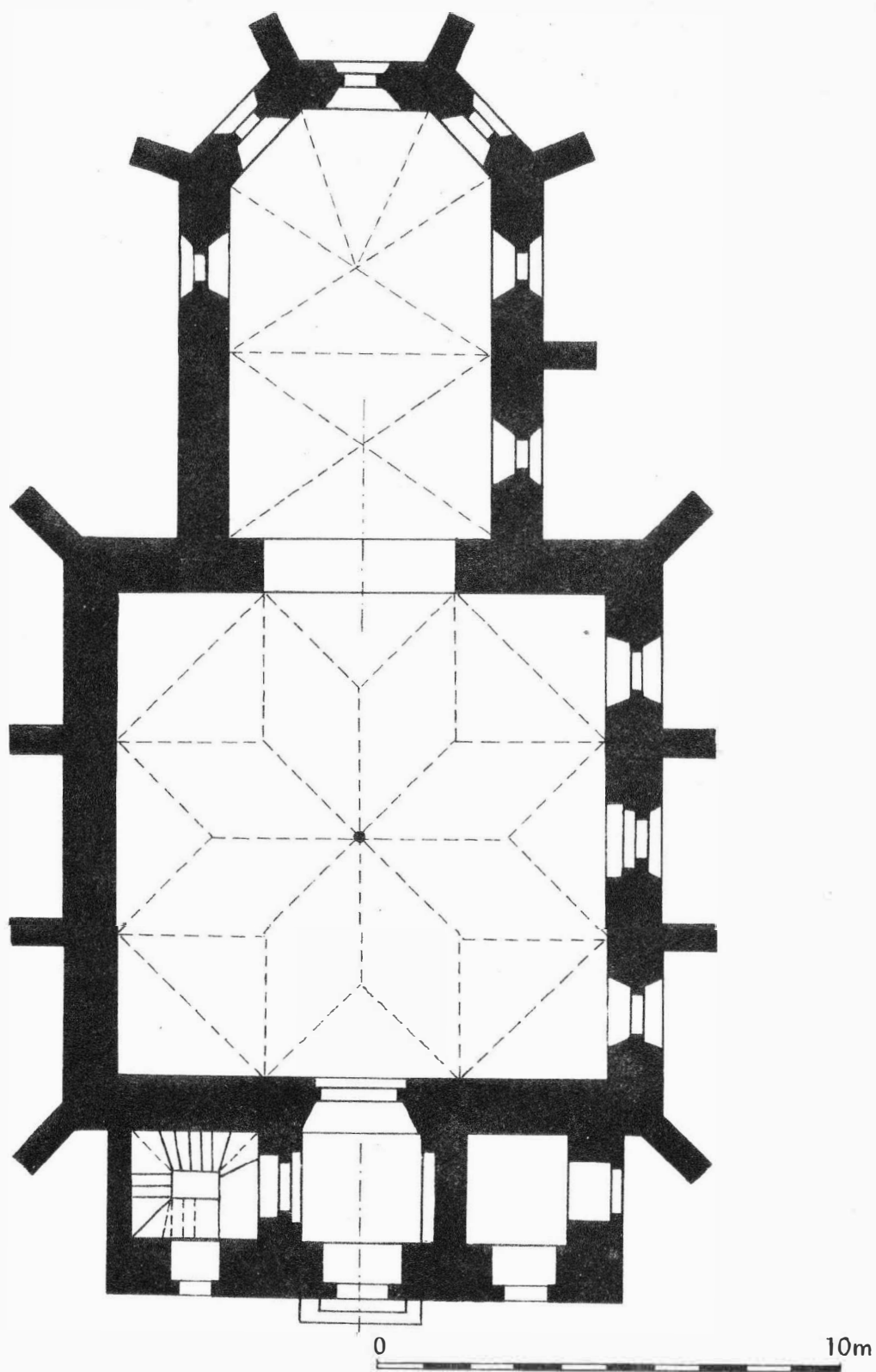
Karel T i h e l k a

Tab. 30

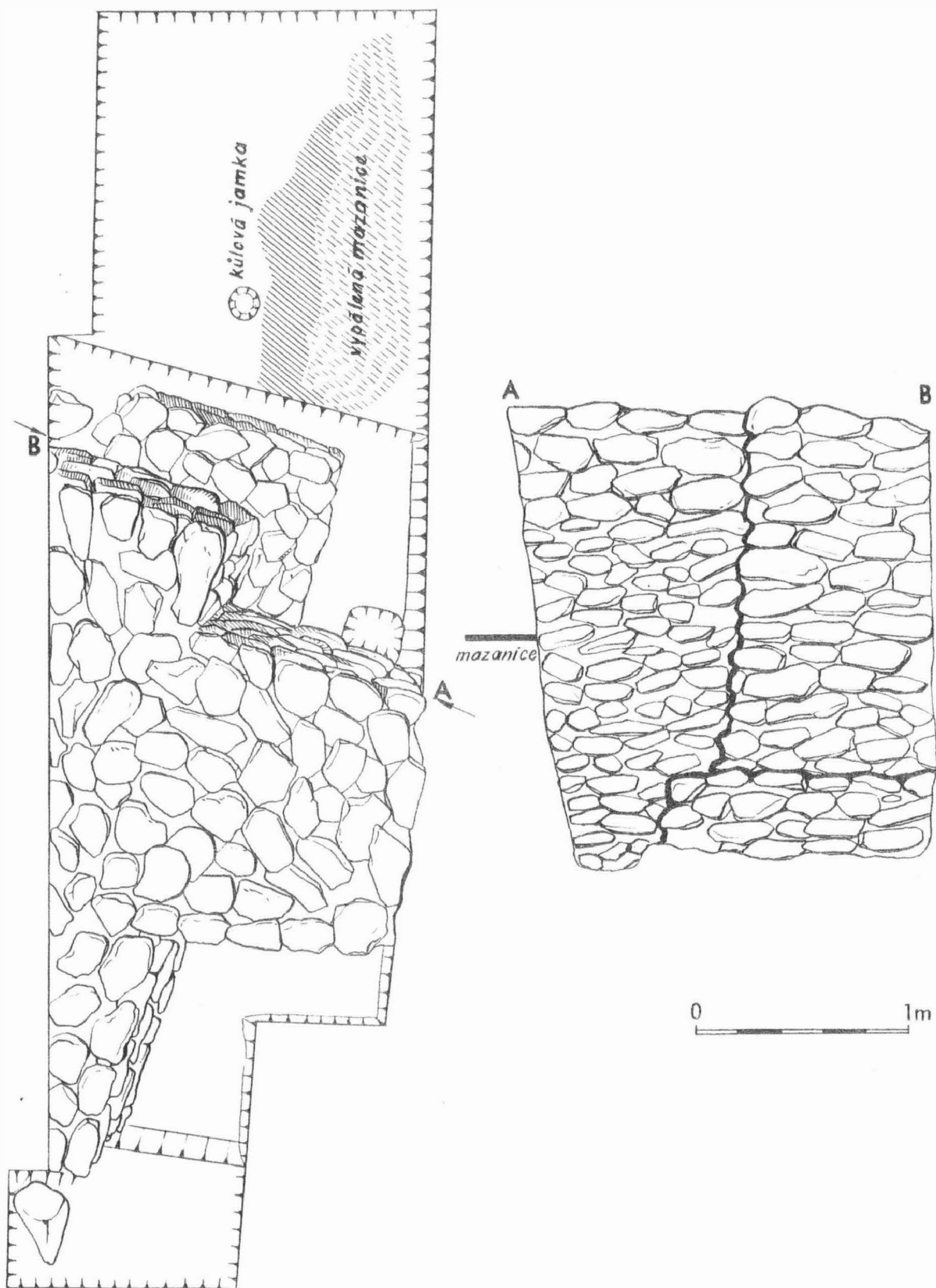
V "Přehledu výzkumů 1962" /AÚ ČSAV, pob. v Brně 1963/ byla podána na s.  
68-70 zpráva o náhodném nálezu tří železných kopí, hliněné pokličky a zlomků ji-  
né keramiky z Hrádku v Rašovicích, tj. z místa tamní bývalé tvrze, již písemné  
zprávy připomínají v 14. a 15. století. Koncem září r. 1964 stavěl Fr. Vrána,  
majitel domu č. 134 na rašovickém Hrádku, přístavek nedaleko od místa, kde byly  
v jeho zahradě nalezeny předměty, o nichž bylo pojednáno v citov. Přehledu výzkumů.  
Při kopání základů přístavku vypomáhal Jar. Langer z Bučovic. V hloubce údajně 2 m  
byly nalezeny zlomky nádob, které J. Langer zachránil a prostřednictvím prof. J.  
Palatina z Bučovic odevzdal pob. AÚ ČSAV v Brně k dalšímu zpracování s tím, že  
zpracovaný materiál bude uložen ve vlastivědném muzeu v Bučovicích. /Oba jmenova-  
ní jsou spolupracovníky tohoto muzea/. Jsou to zejména tyto předměty:

1/ Malá poklička s okrouhlým držadlem, na okraji částečně otlučená, světle  
šedá. Na drsném povrohu jsou patrné stříbřitě se lesknoucí drobné částičky slídy.  
Poklička je 33 mm v. a 70 mm š., Ø držadla měří 33 mm. Byla druhotně upravena ze  
zbytku horní části větší, asi rozbité pokličky<sup>1</sup>. Svědčí o tom jak upravený, tj.  
obroušený okraj pokličky, tak poměrně velké držadlo, jež odpovídá velikosti pů-  
vodní větší pokličky.

2/ Zlomek nádoby na poměrně vysokých nožkách, tedy asi pánvice. Z nožek se  
zachovala horní část jediné na zbytku dna. Nádoba byla vně tmavošedá a na vnitř-  
ní ploše dna hnědá. Nožka se směrem ode dna nádoby zužovala. Max. byla 24 mm š.  
Tuto nádobu lze přibližně srovnat s pánvicí z Brna, publ. B. Novotným<sup>2</sup>. Na zby-  
lé části dna kolem nožky je patrné očazení, což podporuje předpoklad, že šlo sku-  
tečně o pánvici.



Tab. 28. Brno, náměstí Svobody - kostel sv. Mikuláše /St. Nikolaus Kirche/: půdorys podle F. Šujana. - Grundriss nach F. Šujan.



Tab. 29. Brno, náměstí Svobody - kostel sv. Mikuláše /St. Nikolaus Kirche/: A půdorys části jihozápadního pilíře s původní úrovní terénu a kúlovou jamkou; B boční pohled na jihozápadní stranu pilíře. - A Grundriss eines Teiles des südwestlichen Pfeilers mit dem ursprünglichen Terrainniveau und einer Postengrube; B Seitenansicht auf die südwestliche Seite des Pfeilers.



Tab. 50. Brno, náměstí Svobody - kostel sv. Mikuláše /St.Nikolaus Kirche/: A pohled na odkrytou část pilíře; B vypálená mazanice s kúlovou jamkou. - A Ansicht auf den abgedeckten Teil des Pfeilers; B Gebrannter Lehmwurf mit einer Pfostengrube.

